

Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden, Straatsburg, 01-02-1995

Geraadpleegd op 18-01-2026.

Geldend van 01-06-2005 t/m heden.

Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden

Authentiek : EN

Framework Convention for the protection of national minorities

The member States of the Council of Europe and the other States, signatories to the present framework Convention,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve greater unity between its members for the purpose of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage;

Considering that one of the methods by which that aim is to be pursued is the maintenance and further realisation of human rights and fundamental freedoms;

Wishing to follow-up the Declaration of the Heads of State and Government of the member States of the Council of Europe adopted in Vienna on 9 October 1993;

Being resolved to protect within their respective territories the existence of national minorities;

Considering that the upheavals of European history have shown that the protection of national minorities is essential to stability, democratic security and peace in this continent;

Considering that a pluralist and genuinely democratic society should not only respect the ethnic, cultural, linguistic and religious identity of each person belonging to a national minority, but also create appropriate conditions enabling them to express, preserve and develop this identity;

Considering that the creation of a climate of tolerance and dialogue is necessary to enable cultural diversity to be a source and a factor, not of division, but of enrichment for each society;

Considering that the realisation of a tolerant and prosperous Europe does not depend solely on co-operation between States but also requires transfrontier co-operation between local and regional authorities without prejudice to the constitution and territorial integrity of each State;

Having regard to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the Protocols thereto;

Having regard to the commitments concerning the protection of national minorities in United Nations conventions and declarations and in the documents of the Conference on Security and Co-operation in Europe, particularly the Copenhagen Document of 29 June 1990;

Being resolved to define the principles to be respected and the obligations which flow from them, in order to ensure, in the member States and such other States as may become Parties to the present instrument, the effective protection of national minorities and of the rights and freedoms of persons belonging to those minorities, within the rule of law, respecting the territorial integrity and national sovereignty of states;

Being determined to implement the principles set out in this framework Convention through national legislation and appropriate governmental policies,

Have agreed as follows:

SECTION I

Article 1

The protection of national minorities and of the rights and freedoms of persons belonging to those minorities forms and integral part of the international protection of human rights, and as such falls within the scope of

international co-operation.

Article 2

The provisions of this framework Convention shall be applied in good faith, in a spirit of understanding and tolerance and in conformity with the principles of good neighbourliness, friendly relations and co-operation between States.

Article 3

- 1 Every person belonging to a national minority shall have the right freely to choose to be treated or not to be treated as such and no disadvantage shall result from this choice or from the exercise of the rights which are connected to that choice.
- 2 Persons belonging to national minorities may exercise the rights and enjoy the freedoms flowing from the principles enshrined in the present framework Convention individually as well as in community with others.

SECTION II

Article 4

- 1 The Parties undertake to guarantee to persons belonging to national minorities the right of equality before the law and of equal protection of the law. In this respect, any discrimination based on belonging to a national minority shall be prohibited.
- 2 The Parties undertake to adopt, where necessary, adequate measures in order to promote, in all areas of economic, social, political and cultural life, full and effective equality between persons belonging to a national minority and those belonging to the majority. In this respect, they shall take due account of the specific conditions of the persons belonging to national minorities.
- 3 The measures adopted in accordance with paragraph 2 shall not be considered to be an act of discrimination.

Article 5

- 1 The Parties undertake to promote the conditions necessary for persons belonging to national minorities to maintain and develop their culture, and to preserve the essential elements of their identity, namely their religion, language, traditions and cultural heritage.
- 2 Without prejudice to measures taken in pursuance of their general integration policy, the Parties shall refrain from policies or practices aimed at assimilation of persons belonging to national minorities against their will and shall protect these persons from any action aimed at such assimilation.

Article 6

- 1 The parties shall encourage a spirit of tolerance and intercultural dialogue and take effective measures to promote mutual respect and understanding and co-operation among all persons living on their territory, irrespective of those persons' ethnic, cultural, linguistic or religious identity, in particular in the fields of education, culture and the media.
- 2 The Parties undertake to take appropriate measures to protect persons who may be subject to threats or acts of discrimination, hostility or violence as a result of their ethnic, cultural, linguistic or religious identity.

Article 7

The Parties shall ensure respect for the right of every person belonging to a national minority to freedom of peaceful assembly, freedom of association, freedom of expression, and freedom of thought, conscience and religion.

Article 8

The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to manifest his or her religion or belief and to establish religious institutions, organisations and associations.

Article 9

- 1 The Parties undertake to recognise that the right to freedom of expression of every person belonging to a national minority includes freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas in the minority language, without interference by public authorities and regardless of frontiers. The Parties shall ensure, within the framework of their legal systems, that persons belonging to a national minority are not discriminated against in their access to the media.
- 2 Paragraph 1 shall not prevent parties from requiring the licensing, without discrimination and based on objective criteria, of sound radio and television broadcasting, or cinema enterprises.
- 3 The Parties shall not hinder the creation and the use of printed media by persons belonging to national minorities. In the legal framework of sound radio and television broadcasting, they shall ensure, as far as possible, and taking into account the provisions of paragraph 1, that persons belonging to national minorities are granted the possibility of creating and using their own media.
- 4 In the framework of their legal systems, the Parties shall adopt adequate measures in order to facilitate access to the media for persons belonging to national minorities and in order to promote tolerance and permit cultural pluralism.

Article 10

- 1 The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to use freely and without interference his or her minority language, in private and in public, orally and in writing.
- 2 In areas inhabited by persons belonging to national minorities traditionally or in substantial numbers, if those persons so request and where such a request corresponds to a real need, the Parties shall endeavour to ensure, as far as possible, the conditions which would make it possible to use the minority language in relations between those persons and the administrative authorities.
- 3 The Parties undertake to guarantee the right of every person belonging to a national minority to be informed promptly, in a language which he or she understands, of the reasons for his or her arrest, and of the nature and cause of any accusation against him or her, and to defend himself or herself in this language, if necessary with the free assistance of an interpreter.

Article 11

- 1 The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to use his or her surname (patronym) and first names in the minority language and the right to official recognition of them, according to modalities provided for in their legal system.
- 2 The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to display in his or her minority language signs, inscriptions and other information of a private nature visible to the public.
- 3 In areas traditionally inhabited by substantial numbers of persons belonging to a national minority, the Parties shall endeavour, in the framework of their legal system, including, where appropriate, agreements with other States, and taking into account their specific conditions, to display traditional local names, street names and other topographical indications intended for the public also in the minority language when there is a sufficient demand for such indications.

Article 12

- 1 The Parties shall, where appropriate, take measures in the fields of education and research to foster knowledge of the culture, history, language and religion of their national minorities and of the majority.
- 2 In this context the Parties shall inter alia provide adequate opportunities for teacher training and access to textbooks, and facilitate contacts among students and teachers of different communities.
- 3 The Parties undertake to promote equal opportunities for access to education at all levels for persons belonging to national minorities.

Article 13

- 1 Within the framework of their education systems, the Parties shall recognise that persons belonging to a national minority have the right to set up and to manage their own private educational and training establishments.
- 2 The exercise of this right shall not entail any financial obligation for the Parties.

Article 14

- 1 The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to learn his or her minority language.
- 2 In areas inhabited by persons belonging to national minorities traditionally or in substantial numbers, if there is sufficient demand, the Parties shall endeavour to ensure, as far as possible and within the framework of their education systems, that persons belonging to those minorities have adequate opportunities for being taught the minority language or for receiving instruction in this language.
- 3 Paragraph 2 of this Article shall be implemented without prejudice to the learning of the official language or the teaching in this language.

Article 15

The Parties shall create the conditions necessary for the effective participation of persons belonging to national minorities in cultural, social and economic life and in public affairs, in particular those affecting them.

Article 16

The Parties shall refrain from measures which alter the proportions of the population in areas inhabited by persons belonging to national minorities and are aimed at restricting the rights and freedoms flowing from the principles enshrined in the present framework Convention.

Article 17

- 1 The Parties undertake not to interfere with the right of persons belonging to national minorities to establish and maintain free and peaceful contacts across frontiers with persons lawfully staying in other States, in particular those with whom they share an ethnic, cultural, linguistic or religious identity, or a common cultural heritage.
- 2 The Parties undertake not to interfere with the right of persons belonging to national minorities to participate in the activities of non-governmental organisations, both at the national and international

levels.

Article 18

- 1 The Parties shall endeavour to conclude, where necessary, bilateral and multilateral agreements with other States, in particular neighbouring States, in order to ensure the protection of persons belonging to the national minorities concerned.
- 2 Where relevant, the Parties shall take measures to encourage transfrontier co-operation.

Article 19

The Parties undertake to respect and implement the principles enshrined in the present framework Convention making, where necessary, only those limitations, restrictions or derogations which are provided for in international legal instruments, in particular the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, in so far as they are relevant to the rights and freedoms flowing from the said principles.

SECTION III

Article 20

In the exercise of the rights and freedoms flowing from the principles enshrined in the present framework Convention, any person belonging to a national minority shall respect the national legislation and the rights of others, in particular those of persons belonging to the majority or to other national minorities.

Article 21

Nothing in the present framework Convention shall be interpreted as implying any right to engage in any activity or perform any act contrary to the fundamental principles of international law and in particular of the sovereign equality, territorial integrity and political independence of States.

Article 22

Nothing in the present framework Convention shall be construed as limiting or derogating from any of the human rights and fundamental freedoms which may be ensured under the laws of any Contracting Party or under any other agreement to which it is a Party.

Article 23

The rights and freedoms flowing from the principles enshrined in the present framework Convention, in so far as they are the subject of a corresponding provision in the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms or in the Protocols thereto, shall be understood so as to conform to the latter provisions.

SECTION IV

Article 24

- 1 The Committee of Ministers of the Council of Europe shall monitor the implementation of this framework Convention by the Contracting Parties.
- 2 The Parties which are not members of the Council of Europe shall participate in the implementation mechanism, according to modalities to be determined.

Article 25

- 1 Within a period of one year following the entry into force of this framework Convention in respect of a Contracting Party, the latter shall transmit to the Secretary General of the Council of Europe full information on the legislative and other measures taken to give effect to the principles set out in this framework Convention.
- 2 Thereafter, each Party shall transmit to the Secretary General on a periodical basis and whenever the Committee of Ministers so requests any further information of relevance to the implementation of this framework Convention.
- 3 The Secretary General shall forward to the Committee of Ministers the information transmitted under the terms of this Article.

Article 26

- 1 In evaluating the adequacy of the measures taken by the Parties to give effect to the principles set out in this framework Convention the Committee of Ministers shall be assisted by an advisory committee, the members of which shall have recognised expertise in the field of the protection of national minorities.
- 2 The composition of this advisory committee and its procedure shall be determined by the Committee of Ministers within a period of one year following the entry into force of this framework Convention.

SECTION V

Article 27

This framework Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. Up until the date when the Convention enters into force, it shall also be open for signature by any other State so invited

by the Committee of Ministers. It is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 28

- 1 This framework Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which twelve member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of Article 27.
- 2 In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the framework Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 29

- 1 After the entry into force of this framework Convention and after consulting the Contracting States, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite to accede to the Convention, by a decision taken by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe, any non-member State of the Council of Europe which, invited to sign in accordance with the provisions of Article 27, has not yet done so, and any other non-member State.
- 2 In respect of any acceding State, the framework Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 30

- 1 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories for whose international relations it is responsible to which this framework Convention shall apply.
- 2 Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this framework Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the framework Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
- 3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 31

- 1 Any Party may at any time denounce this framework Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 32

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council, other signatory States and any State which has acceded to this framework Convention, of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c) any date of entry into force of this framework Convention in accordance with Articles 28, 29 and 30;
- d) any other act, notification or communication relating to this framework Convention.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this framework Convention.

DONE at Strasbourg, this 1st day of February 1995, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe and to any State invited to sign or accede to this framework Convention.

Vertaling : NL

Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden

De Lidstaten van de Raad van Europa en de andere Staten die dit Kaderverdrag hebben ondertekend,

Overwegende dat het doel van de Raad van Europa is het bereiken van een grotere eenheid tussen zijn leden met het oogmerk de idealen en beginselen die hun gemeenschappelijk erfdeel vormen te beschermen en te verwezenlijken;

Overwegende dat een van de wijzen waarop dat doel dient te worden nagestreefd is de handhaving en de verdere verwezenlijking van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden;

Geleid door de wens een nadere uitwerking te geven aan de Verklaring van de Staatshoofden en Regeringsleiders van de Lidstaten van de Raad van Europa die op 9 oktober 1993 te Wenen is aangenomen;

Vastbesloten het bestaan van nationale minderheden op hun onderscheiden grondgebieden te beschermen;

Overwegende dat de omwentelingen in de geschiedenis van Europa hebben getoond dat de bescherming van nationale minderheden van wezenlijk belang is voor de stabiliteit, de democratische veiligheid en de vrede in dit werelddeel;

Overwegende dat een pluralistische en werkelijk democratische samenleving niet alleen de etnische, culturele, linguïstische en godsdienstige identiteit van elke persoon die tot een nationale minderheid behoort, dient te eerbiedigen, maar ook passende voorwaarden dient te scheppen om het mogelijk te maken deze identiteit uit te drukken en haar te beschermen en te ontwikkelen;

Overwegende dat het scheppen van een klimaat van verdraagzaamheid en dialoog noodzakelijk is om mogelijk te maken dat de culturele verscheidenheid niet een bron en een factor van verdeeldheid is, maar een bron en een factor van verrijking voor elke samenleving;

Overwegende dat de totstandkoming van een verdraagzaam en welvarend Europa niet alleen afhankelijk is van samenwerking tussen Staten, maar ook grensoverschrijdende samenwerking vereist tussen lokale en regionale overheden, zonder afbreuk te doen aan de constitutie en de territoriale integriteit van elke Staat;

Gelet op het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en de Protocollen daarbij;

Gelet op de verplichtingen betreffende de bescherming van nationale minderheden in verdragen en verklaringen van de Verenigde Naties en in de documenten van de Conferentie over Veiligheid en Samenwerking in Europa, met name het Document van Kopenhagen van 29 juni 1990;

Vastbesloten de beginselen die moeten worden geëerbiedigd en de daaruit voortvloeiende verplichtingen te definiëren ten einde, in de Lidstaten en in de andere Staten die Partij bij deze akte worden, de doeltreffende bescherming van nationale minderheden en van de rechten en vrijheden van personen die tot die minderheden behoren, te waarborgen, in het kader van de rechtsstaat, met eerbiediging van de territoriale integriteit en nationale soevereiniteit van Staten;

Vastbesloten zijnde de in dit Kaderverdrag neergelegde beginselen toe te passen door middel van nationale wetgeving en passend overheidsbeleid,

Zijn het volgende overeengekomen:

TITEL I

Artikel 1

De bescherming van nationale minderheden en van de rechten en vrijheden van personen die tot die minderheden behoren, vormt een integrerend onderdeel van de internationale bescherming van de rechten van de mens en valt als zodanig binnen de reikwijdte van de internationale samenwerking.

Artikel 2

De bepalingen van dit Kaderverdrag worden te goeder trouw toegepast, in een geest van begrip en verdraagzaamheid en in overeenstemming met de beginselen van goede nabuurschap, vriendschappelijke betrekkingen en samenwerking tussen Staten.

Artikel 3

- 1** Iedere persoon die tot een nationale minderheid behoort, heeft het recht vrijelijk te kiezen om al dan niet als zodanig te worden behandeld en er mag geen nadeel voortvloeien uit deze keuze of uit de uitoefening van de met die keuze verband houdende rechten.
- 2** Personen die tot nationale minderheden behoren, kunnen zowel individueel als te zamen met anderen de rechten uitoefenen en de vrijheden genieten die voortvloeien uit de in dit Kaderverdrag vervatte beginselen.

TITEL II

Artikel 4

- 1** De Partijen verplichten zich ertoe aan personen die tot nationale minderheden behoren het recht van gelijkheid voor de wet en van gelijke bescherming door de wet te garanderen. In dit opzicht is elke discriminatie op grond van het behoren tot een nationale minderheid verboden.
- 2** De Partijen verplichten zich ertoe, waar nodig, passende maatregelen te nemen ten einde op alle terreinen van het economische, sociale, politieke en culturele leven de volledige en daadwerkelijke gelijkheid te bevorderen tussen personen die tot een nationale minderheid behoren en diegenen die tot

de meerderheid behoren. In dit opzicht houden zij naar behoren rekening met de specifieke omstandigheden van de personen die tot nationale minderheden behoren.

- 3 De in overeenstemming met het tweede lid genomen maatregelen worden niet als een discriminerende gedraging beschouwd.

Artikel 5

- 1 De Partijen verplichten zich ertoe de omstandigheden te bevorderen die voor personen die tot nationale minderheden behoren, noodzakelijk zijn om hun cultuur in stand te houden en tot ontwikkeling te brengen en om de wezenlijke elementen van hun identiteit, te weten hun godsdienst, taal, tradities en cultureel erfgoed te bewaren.
- 2 Onverminderd maatregelen genomen ingevolge hun algemene integratiebeleid, onthouden de Partijen zich van beleid of praktijken gericht op assimilatie tegen hun wil van personen die tot nationale minderheden behoren en beschermen zij deze personen tegen elk op een zodanige assimilatie gericht optreden.

Artikel 6

- 1 De Partijen stimuleren een geest van verdraagzaamheid en interculturele dialoog en nemen doeltreffende maatregelen ter bevordering van wederzijds respect en begrip en van de samenwerking tussen allen die op hun grondgebied wonen, ongeacht hun etnische, culturele, linguïstische of godsdienstige identiteit, met name op het terrein van onderwijs, cultuur en de media.
- 2 De Partijen verplichten zich ertoe passende maatregelen te nemen om personen te beschermen die het voorwerp zijn van bedreigingen of discriminerende gedragingen, vijandigheid of geweld als gevolg van hun etnische, culturele, linguïstische of godsdienstige identiteit.

Artikel 7

De Partijen waarborgen de eerbiediging van het recht van iedere persoon die tot een nationale minderheid behoort op vrijheid van vreedzame vergadering, vrijheid van vereniging, vrijheid van meningsuiting en vrijheid van denken, geweten en godsdienst.

Artikel 8

De Partijen verplichten zich ertoe te erkennen dat iedere persoon die tot een nationale minderheid behoort het recht heeft zijn of haar godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen en godsdienstige instellingen, organisaties en verenigingen op te richten.

Artikel 9

- 1 De Partijen verplichten zich ertoe te erkennen dat het recht op vrijheid van meningsuiting van iedere persoon die tot een nationale minderheid behoort, mede omvat de vrijheid een mening te koesteren en informatie en denkbeelden in de minderheidstaal te ontvangen en te verstrekken zonder inmenging van de overheid en ongeacht grenzen. De Partijen dragen er zorg voor, binnen het kader van hun rechtsstelsel, dat personen die tot een nationale minderheid behoren niet worden gediscrimineerd bij hun toegang tot de media.
- 2 Het eerste lid belet de Partijen niet om radio- en televisie-omroep- of bioscoopondernemingen zonder discriminatie en op basis van objectieve criteria aan een vergunningstelsel te onderwerpen.
- 3 De Partijen belemmeren niet de oprichting en het gebruik van gedrukte media door personen die tot nationale minderheden behoren. In het wettelijk kader van de radio- en televisie-omroep dragen zij, voor zover mogelijk en met inachtneming van de bepalingen van het eerste lid, er zorg voor dat personen die tot nationale minderheden behoren de mogelijkheid wordt geboden om hun eigen media op te richten en te gebruiken.
- 4 In het kader van hun rechtsstelsel nemen de Partijen passende maatregelen om de toegang tot de media voor personen die tot nationale minderheden behoren, te vergemakkelijken en om verdraagzaamheid te bevorderen en cultureel pluralisme mogelijk te maken.

Artikel 10

- 1 De Partijen verplichten zich ertoe te erkennen dat iedere persoon die tot een nationale minderheid behoort het recht heeft vrijelijk en zonder inmenging zijn minderheidstaal te gebruiken, in het privé-leven en in het openbaar, mondeling en in geschrifte.
- 2 In gebieden die van oudsher of in groten getale worden bewoond door personen die tot nationale minderheden behoren, streven de Partijen ernaar, indien die personen daarom verzoeken en wanneer een dergelijk verzoek in een werkelijke behoefte voorziet, voor zover mogelijk, de voorwaarden te waarborgen die het mogelijk maken de minderheidstaal te gebruiken in betrekkingen tussen die personen en de bestuurlijke instanties.
- 3 De Partijen verplichten zich ertoe het recht van iedere persoon die tot een nationale minderheid behoort te garanderen om onverwijld, in een taal die hij verstaat, op de hoogte te worden gesteld van de redenen voor zijn arrestatie en van de aard en de reden van een tegen hem ingebrachte beschuldiging en om zich in deze taal te verdedigen, indien nodig met kosteloze bijstand van een tolk.

Artikel 11

- 1 De Partijen verplichten zich ertoe te erkennen dat iedere persoon die tot een nationale minderheid behoort, het recht heeft zijn geslachtsnaam en voornamen in de minderheidstaal te gebruiken en het recht heeft op officiële erkenning daarvan, overeenkomstig de in hun rechtstelsel bepaalde modaliteiten.
- 2 De Partijen verplichten zich ertoe te erkennen dat iedere persoon die tot een nationale minderheid behoort, het recht heeft zichtbaar voor het publiek in zijn minderheidstaal tekens, inscripties en andere informatie van particuliere aard te tonen.
- 3 In gebieden die van oudsher in groten getale worden bewoond door personen die tot een nationale minderheid behoren, streven de Partijen ernaar, in het kader van hun rechtstelsel, met inbegrip, indien van toepassing, van overeenkomsten met andere Staten en met inachtneming van hun specifieke omstandigheden, van oudsher bestaande plaatsnamen, straatnamen en andere voor het publiek bestemde topografische aanduidingen ook in de minderheidstaal aan te geven wanneer er voldoende vraag naar zulke aanduidingen bestaat.

Artikel 12

- 1 De Partijen nemen, waar nodig, maatregelen op het terrein van onderwijs en onderzoek ter bevordering van de kennis van de cultuur, geschiedenis, taal en godsdienst van hun nationale minderheden, evenals van de meerderheid.
- 2 In dit verband bieden de Partijen onder meer voldoende mogelijkheden voor de opleiding van leerkrachten en toegang tot leerboeken en vergemakkelijken zij de contacten tussen leerlingen en leerkrachten van de verschillende gemeenschappen.
- 3 De Partijen verplichten zich ertoe gelijke kansen te bevorderen voor de toegang tot onderwijs op alle niveaus voor personen die tot nationale minderheden behoren.

Artikel 13

- 1 Binnen het kader van hun onderwijsstelsels erkennen de Partijen dat personen die tot een nationale minderheid behoren het recht hebben hun eigen particuliere onderwijs- en opleidingsinstellingen op te richten en te beheren.
- 2 De uitoefening van dit recht brengt geen financiële verplichtingen voor de Partijen met zich mee.

Artikel 14

- 1 De Partijen verplichten zich ertoe te erkennen dat iedere persoon die tot een nationale minderheid behoort het recht heeft zijn minderheidstaal te leren.
- 2 In gebieden die van oudsher of in groten getale worden bewoond door personen die tot nationale minderheden behoren, streven de Partijen ernaar, indien er voldoende vraag naar is, ervoor zorg te dragen, voor zover mogelijk en binnen het kader van hun onderwijsstelsels, dat personen die tot deze minderheden behoren voldoende mogelijkheden hebben om de minderheidstaal te leren of om onderwijs in deze taal te krijgen.
- 3 Het tweede lid van dit artikel wordt toegepast onverminderd het leren van de officiële taal of het onderwijzen in deze taal.

Artikel 15

De Partijen scheppen de noodzakelijke voorwaarden voor de daadwerkelijke deelname van personen die tot nationale minderheden behoren aan het culturele, sociale en economische leven en in openbare aangelegenheden, met name die welke hen raken.

Artikel 16

De Partijen onthouden zich van maatregelen die de verhoudingen in de bevolking in gebieden bewoond door personen die behoren tot nationale minderheden, wijzigen en die zijn gericht op beperking van de rechten en vrijheden voortvloeiend uit de in dit Kaderverdrag vervatte beginselen.

Artikel 17

- 1 De Partijen verplichten zich ertoe geen inbreuk te maken op het recht van personen die tot nationale minderheden behoren om buiten de grenzen vrije en vreedzame contacten te leggen en te onderhouden met personen die legaal in andere Staten verblijven, met name met diegenen met wie zij een etnische, culturele, linguïstische of godsdienstige identiteit dan wel een cultureel erfgoed gemeen hebben.
- 2 De Partijen verplichten zich ertoe geen inbreuk te maken op het recht van personen die tot nationale minderheden behoren om deel te nemen aan de activiteiten van niet-gouvernementele organisaties, zowel op nationaal als internationaal niveau.

Artikel 18

- 1 De Partijen streven ernaar, wanneer nodig, bilaterale en multilaterale overeenkomsten met andere Staten, met name met buurstaten, te sluiten teneinde de bescherming van personen die tot de betrokken nationale minderheden behoren, te verzekeren.
- 2 In voorkomend geval nemen de Partijen maatregelen ter aanmoediging van grensoverschrijdende samenwerking.

Artikel 19

De Partijen verplichten zich ertoe de in dit Kaderverdrag vervatte beginselen te eerbiedigen en toe te passen met, waar nodig, slechts die beperkingen, restricties of afwijkingen die zijn voorzien in internationale juridische akten, met name het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, voor zover deze van belang zijn voor de uit genoemde beginselen voortvloeiende rechten en vrijheden.

TITEL III

Artikel 20

Bij de uitoefening van de rechten en vrijheden voortvloeiend uit de in dit Kaderverdrag vervatte beginselen eerbiedigt iedere persoon die tot een nationale minderheid behoort de nationale wetgeving en de rechten van anderen, met name die van personen die tot de meerderheid of tot andere nationale minderheden behoren.

Artikel 21

Geen enkele bepaling van dit Kaderverdrag mag zo worden uitgelegd als zou deze het recht inhouden enige activiteit te ontplooiën of enige daad te verrichten die in strijd is met de grondbeginselen van het internationale recht en met name de soevereine gelijkheid, territoriale integriteit en politieke onafhankelijkheid van Staten.

Artikel 22

Geen enkele bepaling van dit Kaderverdrag mag worden uitgelegd als beperkingen opleggend of inbreuk makend op de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden die kunnen worden gewaarborgd ingevolge de wetten van een Verdragsluitende Partij of ingevolge enig ander verdrag waarbij zij Partij is.

Artikel 23

De rechten en vrijheden voortvloeiend uit de in dit Kaderverdrag vervatte beginselen, voor zover zij het onderwerp vormen van een overeenkomstige bepaling in het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden of in de Protocollen daarbij, dienen zodanig te worden opgevat dat zij overeenstemmen met laatstbedoelde bepalingen.

TITEL IV

Artikel 24

- 1 Het Comité van Ministers van de Raad van Europa ziet toe op de uitvoering van dit Kaderverdrag door de Verdragsluitende Partijen.
- 2 De Partijen die geen Lid zijn van de Raad van Europa nemen op nader te bepalen wijze deel aan het uitvoeringsmechanisme.

Artikel 25

- 1 Binnen een jaar na de inwerkingtreding van dit Kaderverdrag voor een Verdragsluitende Partij zendt deze aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa volledige informatie over de wetgevende en andere maatregelen die zijn genomen om uitvoering te geven aan de in dit Kaderverdrag neergelegde beginselen.
- 2 Daarna zendt elke Partij aan de Secretaris-Generaal, periodiek en telkens wanneer het Comité van Ministers hierom verzoekt, alle overige informatie die van belang is voor de uitvoering van dit Kaderverdrag.
- 3 De Secretaris-Generaal zendt de ingevolge dit artikel toegezonden informatie door aan het Comité van Ministers.

Artikel 26

- 1 Bij de beoordeling van de toereikendheid van de door de Partijen genomen maatregelen om uitvoering te geven aan de in dit Kaderverdrag neergelegde beginselen wordt het Comité van Ministers bijgestaan door een adviescomité, waarvan de leden erkende deskundigheid bezitten op het terrein van de bescherming van nationale minderheden.
- 2 De samenstelling van dit adviescomité en haar werkwijze worden door het Comité van Ministers vastgesteld binnen een termijn van een jaar na de inwerkingtreding van dit Kaderverdrag.

TITEL V

Artikel 27

Dit Kaderverdrag staat open voor ondertekening voor de Lidstaten van de Raad van Europa. Tot de datum waarop het Verdrag in werking treedt, staat het tevens open voor ondertekening voor andere Staten die daartoe door het Comité van Ministers zijn uitgenodigd. Het behoeft bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring. De akten van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

Artikel 28

- 1 Dit Kaderverdrag treedt in werking op de eerste dag van de maand volgend op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum waarop twaalf Lidstaten van de Raad van Europa hun

instemming door het Verdrag te worden gebonden tot uitdrukking hebben gebracht in overeenstemming met de bepalingen van artikel 27.

- 2 Ten aanzien van een Lidstaat die daarna zijn instemming door het Kaderverdrag te worden gebonden tot uitdrukking brengt, treedt het in werking op de eerste dag van de maand volgend op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring.

Artikel 29

- 1 Na de inwerkingtreding van dit Kaderverdrag en na raadpleging van de Verdragsluitende Partijen kan het Comité van Ministers van de Raad van Europa, bij een besluit genomen met de meerderheid bepaald in artikel 20, letter d, van het Statuut van de Raad van Europa, iedere Staat die geen Lid is van de Raad van Europa die, na te zijn uitgenodigd tot ondertekening in overeenstemming met de bepalingen van artikel 27, dit nog niet heeft gedaan, en iedere andere Staat die geen Lid is, uitnodigen tot het Verdrag toe te treden.
- 2 Ten aanzien van een toetredende Staat treedt het Kaderverdrag in werking op de eerste dag van de maand volgend op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van nederlegging van de akte van toetreding bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

Artikel 30

- 1 Een Staat kan bij de ondertekening of bij de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding aangeven op welk grondgebied of grondgebieden waarvan hij de internationale betrekkingen behartigt, dit Kaderverdrag van toepassing is.
- 2 Een Staat kan op een latere datum, door middel van een aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa gerichte verklaring, de toepassing van dit Kaderverdrag uitbreiden tot een ander in de verklaring aangegeven gebied. Ten aanzien van dat gebied treedt het Kaderverdrag in werking op de eerste dag van de maand volgend op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van ontvangst van deze verklaring door de Secretaris-Generaal.
- 3 Een ingevolge de voorgaande twee leden afgelegde verklaring kan ten aanzien van een in deze verklaring aangegeven gebied worden ingetrokken door middel van een aan de Secretaris-Generaal gerichte kennisgeving. De intrekking wordt van kracht op de eerste dag van de maand volgend op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van ontvangst van deze kennisgeving door de Secretaris-Generaal.

Artikel 31

- 1 Iedere Partij kan dit Kaderverdrag te allen tijde opzeggen door middel van een aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa gerichte kennisgeving.
- 2 De opzegging wordt van kracht op de eerste dag van de maand volgend op het verstrijken van een tijdvak van zes maanden na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal.

Artikel 32

De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa stelt de Lidstaten van de Raad, de andere ondertekenende Staten en iedere Staat die tot dit Kaderverdrag is toegetreten in kennis van:

- a. iedere ondertekening;
 - b. de nederlegging van iedere akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding;
 - c. iedere datum van inwerkingtreding van dit Kaderverdrag in overeenstemming met de artikelen 28, 29 en 30;
 - d. iedere andere handeling, kennisgeving of mededeling met betrekking tot dit Kaderverdrag.
- TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Kaderverdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te Straatsburg, op de eerste februari 1995, in de Engelse en de Franse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk authentiek, in een enkel exemplaar, dat zal worden nedergelegd in het archief van de Raad van Europa. De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa doet hiervan voor eensluidend gewaarmerkte afschriften toekomen aan iedere Lidstaat van de Raad van Europa en aan iedere Staat die is uitgenodigd dit Kaderverdrag te ondertekenen of daartoe toe te treden.